

Vlaamse overheid

**Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van kapel en kasteel
van de zusters Heilig Hart van Maria te Nederbrakel**

DE VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMSE MINISTER VAN
FINANCIËN EN BEGROTING EN RUIMTELIJKE ORDENING,

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming
der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus
1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van
monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de
decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december
1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21
november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 18 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 27 juli 2004
tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse
Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van
15 oktober 2004, 23 december 2005, 19 mei 2006, 30 juni 2006,
1 september 2006, 15 juni 2007, 28 juni 2007, 10 oktober
2007, 14 november 2007, 5 september 2008, 22 september 2008,
6 januari 2009 en 30 januari 2009;

Gelet op het ministerieel besluit van 07 november 2007
houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als
monument te beschermen kapel en kasteel van de zusters Heilig
Hart van Maria te Nederbrakel;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor
Monumenten en Landschappen van 06 juni 2008,

Gelet op het ministerieel besluit van 08 december 2008
houdende vaststelling van een termijnverlenging van een
ontwerp van lijst van als monument te beschermen kapel en
kasteel van de zusters Heilig Hart van Maria te Nederbrakel;

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet
van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en
dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari
1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21
november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 18 maart 2009:

1° Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

kapel van het klooster van de zusters van het Heilig Hart van Maria, zoals
aangeduid op bijgevoegd plan, gelegen te

Brakel (Nederbrakel), Kasteelstraat 45;

bekend ten kadaster:

Brakel, 1e afdeling, sectie A, perceelnummer 515L/deel.

2° Wegens de historische waarde:

- als monument:

kasteel bij het klooster van de zusters van het Heilig Hart van Maria,
zoals aangeduid op bijgevoegd plan, gelegen te

Brakel (Nederbrakel), Kasteelstraat 45;

bekend ten kadaster:

Brakel, 1e afdeling, sectie A, perceelnummer 515L/deel.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

De historische waarde, meer bepaald de architectuurhistorische waarde en de cultuurhistorische waarde, de artistieke waarde en de sociaal-culturele waarde van de *kapel van het klooster van de zusters van het Heilig Hart van Maria, Kasteelstraat 45 te Brakel (Nederbrakel)*,

De historische waarde:

meer bepaald de architectuurhistorische waarde:

- als gaaf bewaarde, monumentale vrijstaande kloosterkapel uit het interbellum, gebouwd in 1928-1930 voor de zusters van het Heilig Hart van Maria naar ontwerp van architect J. De Bouver (Brussel)
- als typologisch opmerkelijk en stilistisch kwalitatief religieus bouwwerk dat het streven naar moderniteit illustreert door kenmerken van de strakke art-decostijl te verweven met gotische reminiscenties. De ongewone constructie vertoont tevens een concept en materiaalgebruik dat representatief is voor de evolutie en vernieuwing binnen de kerkelijke architectuur tijdens het interbellum, beïnvloed door de Liturgische beweging. Het kapelinterieur illustreert eveneens de assimilatie van ontleningen aan traditie en vernieuwing bij het streven naar een eigentijdse moderne kerkarchitectuur.

en meer bepaald de cultuurhistorische waarde:

- de gehanteerde symbolentaal en iconografie in de sobere architecturale decoratie en in de ornamentiek van het meubilair zijn illustratief voor de nieuwe accenten in de christelijke geloofsleer uit het interbellum.
- de thematiek van de figuratieve glasramen met symbolen verwijzend naar de litanie van O.-L.-Vrouw, de goddelijke, de kardinale en de kloosterdeugden vindt aansluiting bij de geloofswaarden van de congregatie.

De artistieke waarde:

- de constructie getuigt van een kwalitatief kunstig architecturaal bouwwerk met een stilistisch eenheidskarakter, bezit evenwichtige verhoudingen en ontplooit een harmonieuze ruimte. Het specifiek voor deze kapel ontworpen meubilair is een waardevolle uiting van religieuze sierkunst in art-decostijl die stilistisch harmonieert met het kapelinterieur. Het omvat een fraai ensemble van marmeren altaren waarvan het hoofdaltaar rijk gedecoreerd is, een marmeren preekstoel met bronzen reliëfs, twee houten biechtstoelen met snijwerk en marmeren elementen aansluitend bij de lambrisering.

De sociaal-culturele waarde:

- als representatieve en authentieke materiële getuigenis van de aanwezigheid van een religieuze gemeenschap van zusters met een maatschappelijke rol van betekenis onder meer binnen de vroegere organisatie van het onderwijs en de welzijnszorg. Vormt een relevant relict van het moederhuis van een nieuwe congregatie te Nederbrakel gesticht in 1834 die door talrijke latere bijhuizen in Vlaanderen een ruime verspreiding heeft gekend.

De historische waarde, de historische meer bepaald de architectuurhistorische waarde, en de historische meer bepaald cultuurhistorische waarde van het *kasteel bij het klooster van de zusters van het Heilig Hart van Maria, Kasteelstraat 45 te Brakel (Nederbrakel)*, kadastraal gekend als Brakel, 1ste Afdeling, Sectie A, perceel 515 L (deel),

De historische waarde

- het kasteel is illustratief voor een "maison de plaisance" of buitengoed uit de tweede helft van de 18de eeuw. Het kwam er ter vervanging van een, mogelijk tot het midden van de 17de eeuw opklimmend kasteel, gebouwd in opdracht van de lokale feodale heer. Het classicistisch kasteel dat opgetrokken was volgens het "entre cour et jardin"-principe met typische U-vormige plattegrond, is een relevant relict van een buitenverblijf in de dorpskern.

en meer bepaald de architectuurhistorische waarde:

- typologisch en stilistisch is het kasteel een kwalitatief voorbeeld van de burgerlijke landelijke architectuur uit de tweede helft van de 18de eeuw. De classicistische gevelordonnantie met kenmerkende Lodewijk XIV- en Lodewijk XV-elementen laten in de verschillend uitgewerkte gevels de stijlevolutie samengaand met de bouwgeschiedenis van het pand duidelijk aflezen.

Door zijn oorspronkelijke structuur en kenmerkende indeling met diverse salons gegroepeerd rondom de centrale imposante traphal met fraaie eiken kwartslagtrap is het kasteel een materiële getuige van de landelijke wooncultuur uit de tweede helft van de 18de eeuw, geïnspireerd op de stedelijke burgerlijke cultuur en architectuur uit deze periode.

- interieurhistorisch is het gebouw belangrijk door de behouden authentieke elementen zoals de rococotrap, paneeldeuren, schouwboezems met kenmerkende afgeschuinde hoeken en lijstwerk, stucdecoratie, aangevuld met latere elementen in dezelfde stijl waardoor een grote homogeniteit ontstond.

en meer bepaald de cultuurhistorische waarde:

- de herbestemming van het kasteeldomein begin 19de eeuw tot een site waar een instelling met religieus en educatief karakter huisvesting vond, is representatief voor de historische evolutie van dit tot het ancien regime opklimmend patrimonium. Zo werd het kasteel vanaf 1825 ingericht als school en later onderdeel van het moederklooster van de congregatie van het Heilig Hart van Maria. Deze religieuze instelling was voor de onderwijs-geschiedenis in Vlaanderen van betekenis door hun belangrijk aandeel in de organisatie van het katholiek onderwijs.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994), gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006 (Belgisch Staatsblad 22 augustus 2006).

12 JUNI 2009

Brussel,

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en
Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening,

Dirk VAN MECHELEN